

bandes.⁶ No dubtem que el mot ha pres peu fermament en la nostra llengua, i que no tenim dret a combatre'l radicalment, però no acluquem els ulls al fet que és una onada lingüística que ens vingué de Castella, prenent peu de l'existència (més migrada, però) del mateix mot en la nostra llengua i amb acc., si no igual a la neològica, almenys afí a aquesta.

Els factors decisius foren com sempre la deserció lingüística de dos cercles d'influència decisiva en aquest ordre d'idees: el polític-militar de la noblesa i l'exèrcit (*entregar-se* 'rendir-se a l'enemic', *entregar* 'traïr', etc.) i el de l'alta església (*entregar l'ànima al Senyor*, *entregar-se* al vici, frases repetidíssimes per part d'uns i altres); *fer a mans* ha seguit essent més viu en boca del poble. En un mot, el cas d'*entregar* no és ni el d'un mot de patent neta, calumniat pels puristes a ultrança (com *viuda*, *rotllo*, *cuïro*, *clero*, *verdader*, *toro*, *moro*, etc.), ni el d'un mot condemnable incondicionalment, sinó pertanyent a aquell crepuscle lingüístic on s'inclouen mots com *resar*, *alabar*, *llàstima*...

Un cas a part és el de l'ús balear d'*entregar-se* 'presentar-se, comparèixer', que és vivíssim i de sabor castís, però només conegut en l'ús de les Illes. No hi fa res que no el reconeguïn els diccionaris balears (manca Febrer-Card., *DFgra.*, *Damen.*, *DAG.*), però el to i ambient del mot són populars i genuïns en forma inequívoca, per més que les cites d'*AlcM* siguin posteriors a les de Bartomeu Ferrà: «—Bon dia tengal —Com així t'entregues a la mala hora?», «ni en saben res d'ell p'enlloc. / --- / TERESA. Es pas és que s'ha entregat / --- duia unes botes més curres / ---» (*IdOr* XIII, 137, 182). No solament és de Mallorca i Menorca sinó també d'Eiv.: «An es poc rato s'entregà amb un manar d'aquell fonoi i el posà davant es allotes», «Ara t'entregues? —li digué—. Ja m'hauria pogut morir si t'hagués necessitat; jo, aquí, espera i aguarda sa curandera ---», Castelló (*Rond. Eiv.*, 49, 109). No ens cal partir per a això de l'acc. mod. i influïda pel cast. sinó de la medieval de 'reintegrar-se', d'on 'presentar-se'.

DERIV.: *Entrega* [1695, Lacav.]. *Entrec* omarcial només: «que faci el que vulgui --- mes jo juro no descansar fins que n'hagui l'entrec o hi deixi la vida», *MVayreda, La Puny.*, § 14, p. 177 (*AlcM* en dona un sol testimoni mall., però per la llengua és evident que és de data molt més recent que la que li assigna). *Entregament. Entrego.*

Enteresa [fi S. XVII], castellanisme; ho és també *enterís* val., mall. < *enterizo*. *Integre* [1617] és duplicat radicalment culte. *Integritat* [princ. S. xv, StVicentF]. *Integrisme. Integrista. Integrar* [1381]; *integrant*; *integral* [1803, Bely., filosòfic], *integració* [1868, *SLitCosta*], *integrador*, *integrable* [id. id.]. *Reintegrar* [1695, Lacav.; 1803, Belvitges]; *reintegració* [1695].

¹ Per una estranya aberració diu *AlcM* que *entir* és pres del «provençal *entir*»; no solament no existeix ni ha existit tal forma en cap parlar de la llengua d'oc, sinó que no hi pot haver existit mai (és *entier*, *entier*, allà pertot arreu), car la reducció de *iei* a *i* és oposada a la fonètica de totes les varie-

tats occitanes, i és el fet típic del català. —² Sense més variants que les conseqüents a la pronúncia so-lora de la -r final, que fa que molta gent ho pronuncï amb -rt (*entirt* Formiguera de Capcir) o amb -ra, per més que sigui masculí («la gallorsa és un ramat *entira*, que ---», Montferrer), 1959-60. —³ Amb la lleu provençalització que hem d'esperar en aquesta font floralca: *enteyra*, el mateix que *darreyra*, *draceyra*, *esquerreyra*, *pareyra* i molts altres rims, on els altres detalls del mot mostren prou la catalanitat, 403.37; també dona *entegre*, *-egra* (830.9, 371.4). —⁴ Però en un altre passatge del mateix text, p. 232, apareix amb la mateixa acc. i en la forma *integrar*. Gens inversemblant, doncs, que la bona lliçó fos *entegar*. —⁵ Admès amb tots els honors per Lacav. 1695; però no acceptat encara pel *DTO.* fins a 1670. —⁶ Colon arriba fins a afirmar que en català apareix «un segle abans que en castellà». Com documento a dalt, això ja és infundat. —⁷ Ja com a operació matemàtica contrastant amb el càlcul diferencial, Lab. 1840.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *enterar*, *entegrar*, *entregar*, *entregar-se*, *entrega*, *entrec*, *entregament*, *entrego*, *enteresa*, *enterís*, *integre*, *integrisme*, *integrista*, *integrar*, *integrant*, *integral*, *integració*, *integrador*, *integrable*, *reintegrar*, *reintegració*.

Enteràlgia, V. *enteritis* (ENTRE) *Enterament*, V. *enter* *Enteranyinament*, *enteranyinar*, V. *teranyina* (TELA) *Enterar*, V. *enter* *Enterbolar*, + *enterboledis*, *enterbolidor*, V. *tèrbol* *Enterbolinat*, V. *terbolí* (TÈRBOL) *Enterbolir*, V. *tèrbol*

ENTERC, 'ert, rígid', antigament 'dur', 'cruel' i accepcions anàlogues, sembla tret del verb ENTERCAR-SE 'enravenar-se, quedar-se rígid', que deriva d'un antic *TERC* 'dur, rude, rígid'; aquest és un adjectiu germà del cast. *terco* 'dur, fort', 'tossut', gascó *terc* 'cruel', 'furibund', 'porfidios' i it. *tirchio*, *térchio*, 'avar', 'grosser', potser relacionats amb el genov. ant. *terca* 'marge sec d'una sèquia': l'origen d'aquest grup de mots romànics és incert, si bé probablement preromà, i és versemblant que sigui indoeuropeu, potser un cèltic *TERKOS, d'on vénen l'irl. antic *terc* 'rar, escàs', gaèlic *tearc* id. (cf. ll. arcaic *tescum* 'lloc agrest i desert', scr. *tarkûh* 'fus', *niş-tarkâh* 'destorçable', tocari *tärk-* 'torçar', 'turmentar'). □ 1.ª doc.: fi S. xiv, Eiximenis, ja usa *enterc*, *entercament*, i devia emprar *terc*, en lloc del qual usa les formes *turc* i *turquesa*, alterades per «etimologia popular».

El mot ha quedat avui, en la seva forma més corrent, *enterc*, que en general significa 'rígid, encarcerat' (*Dfa.*, *DAG.*), i en terres valencianes «ert, rígid» (maestr., GaGirona);¹ «qualquier cosa de cuero u piel, como baldrés --- que, por aver estado cerca la lumbre --- para la suavidad que se requiere se dize que està *entérca*; lo mismo la ropa blanca que se le puso mucho almidón» (Carles Ros, p. 92); «cosa dura, de cuero, piel, etc.» (c. 1800, Sanelo). Més anti-